

OBRTNI VESTNIK

strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 48
polletno . . . » 24
posamezna številka . . . » 2

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Cene inseratom:

Pri 1× objavi $\frac{1}{4}$ str. K 1000
» » » $\frac{1}{2}$ » » 500
» » » $\frac{1}{4}$ » » 260
» » » $\frac{1}{8}$ » » 140
» » » $\frac{1}{16}$ » » 75

Pri 12 kratni objavi 5%, pri
24 kratni obj. 10% popusta.

IV. letnik.

V Ljubljani, 3. januarja 1921.

Štev. 1.

Listnica upravništva.

Današnje številko »Obrtnega Vestnika« smo poslali vsem dosedanjim naročnikom in tudi onim, ki so še z naročnino na dolgu. Tisti, ki lista ne nameravajo redno plačevati, naj ga takoj vrnejo, da bomo vedeli, s kolikimi praviimi naročniki in zavednimi obrtniki moremo računati. Zapadlo naročnino bomo naznanili v posebnem pismu vsakemu posamezniku tekom prihodnjega tedna in bomo priložili poštno položnico. — Za vplačilo naročnine za l. 1921 pa bomo priložili poštno položnico 4. številki »Obrtnega Vestnika«. Naročnina znaša za vse leto 48 K, za pol leta 24 K in za četrt leta 12 K. Tak znesek zmore za svoje glasilo vsak zaveden obrtnik!

Po volitvah.

Volilni boj je minul. Dasi se je istega obrtništvo udeležilo skoraj v polnem številu, seveda po različnih strankah, ima in bo imelo isto zavedno obrtništvo še zanaprej enake uspehe kakor dosedaj, če bo ostalo le ponižen in poslušen Benjamin pri katerisibodi stranki.

Na obrtniškem kongresu septembra meseca se je sprožila misel o samostojni obrtniški politični stranki. Večina je bila takrat proti. Toda danes bi bila menda, ali pa gotovo za to. In zakaj? Na to je lahko odgovoriti. Če pogledamo zdaj izvoljene poslance, so vsi izvoljeni ali po večini na stanovsko-strankarskem programu, n. pr. SKS, kakor tudi JSDS. Obe ste stanovski, politični organizaciji, ki so šle v volilni boj s stanovskega stališča, in moramo reči, ne z malim uspehom. Obrtniki pa, ker nismo stanovsko-politično organizirani, smo pa volili večinoma vsi proti vsem in največ pa proti samemu sebi. Da tako ne sme več dalje iti, je gotova stvar. Poglejmo pa še preje, kaj se je napravilo za obrtništvo v narodnem predstavništvu v dobi dveh let.

Kot obrtnik se prav res ne vem prav ničesar spominjati. Razglasilo in odredilo se je toliko naredb, da bi človek že kmalu ne mogel številke imenovati. Toda v vsem tem ogromnem številu odredb ni prav nobene, ki bi vsaj imela le namen, malemu obrtniku kaj koristiti. To ravno tako izgleda, kakor da bi imelo obrtništvo vsega nele dovolj, ampak sploh vsega preveč. Na različnih shodih sklenjene resolucije o naših težnjah in potrebah, predložene narodnemu predstav-

ništvu, so našle pač le poslušna ušesa ter so šle pri enem ušesu notri in pri drugem zopet vun, in tako je vse pri starem ostalo, in se celo veliko poslabšalo. Naprimer osemurni delavnik mori le edino samo obrtnika, to je rana za nas, katera se ne bo nikdar zacelila in bo ta rana poleg drugih muk obrtništvo tudi spravila v grob, katerega je ves čas svojega obstanka kopalo isto predstavništvo v Beogradu, ker od socialnih reform, kolikor jih je uveljavljenih, ni nobena za obrtništvo, ampak naravnost proti istemu.

Če pogledamo odredbo o delavskih zbornicah, katere delovanja jaz kot priprost človek res ne umevam, pač pa si predstavljam, in to bo tudi gotovo, da bodo te zbornice le politične univerze socialno-demokratske stranke. Dalje že starejša naredba o bolnišnih blagajnah. Te naredbe niso svojemu namenu prav nič koristile, pač pa se je v centrali v Ljubljani kakor tudi pri družih poslovalnicah spravilo k dobri plači najhujše socialne demokrate. Seyeda tega še ne sme biti konec. Najnovejša naredba nam zopet napoveduje ogromna plačila za zavarovanje delavcev proti bolezni, in pri tem menda tudi še ne bo smelo ostati. Mi zamoremo tudi pričakovati naredbo, da bomo morali plačevati v delavski strankarski fond, in Bog vedi, kaj nas še vse čaka. Ali nekaj vemo pa tudi mi, in sicer to, če se nas bo zmiraj tako reformiralo, da se nas bo tako iz tira spravilo, da ne bomo nikomur podobni. In to je menda tudi cilj vseh dosedanjih socialnih reform. Oblastneži si namreč mislijo, ti obrtnik delaj in garaj, da ali pogineš pod temi reformami, ali pa vstopi v vrsto proletarijata, kjer boš pomagal razbijati državo in socializirati vse, kar še obstoja kot last, tako, da ne bo nihče ničesar več imel. Iz vsega tega se razvidi, da se kolo politike suče le v krogu političnih strank, katere pa mi obrtniki nimamo, zato pa tudi nič ne dobimo.

Ali vendar, zakaj se je od strani narodnih predstavnikov tako preziralo obrtniške zahteve, ki so ene najskromnejših izmed vseh drugih zahtev. Zakaj se naprimer ne uveljavi naredba o zavarovanju za starost in bolezen za obrtništvo, saj isto ne zahteva, da bi delavstvo moralo prispevati s prispevki, kakor mora obrtništvo prispevati k delavski zavarovalnici. Obrtništvo bo svojo blagajno, ki bo obvezna, že samo vzdrževalo tudi brez državne podpore. Ker se nam torej lastna zavarovalnica ne da, se s tem kaže s prstom na nas, češ, zavarujte se pri delavski zavarovalnici. Sigurno bi to bilo že izpeljano, ko bi se

obrtništvo le po ovinkih hotelo tako nekako izraziti. Toda tega dares med obrtništvom ne goji nihče, ampak mi hočemo gospodariti sami sebi brez delavskih sovjetov. Tako socializiranje ni socializiranje, ampak je zatiranje enega stanu na korist drugemu. Nerazumljivo je tudi to, da se nalaga tak obrtni davek v tej visočini ravno obrtništvu. To izgleda tako, kakor bi bilo naše delavstvo na najvišji stopnji klasifikacije, s kojim delavstvom se res kaj da napraviti. Ali kje naj dobi obrtništvu klasificirano delavstvo, odkod? Tujezemstvo ima večinoma samo zaposlene boljše moči in jih kot Slovenci tudi ne maramo. Obrtnih šol nimamo, kjer bi si jih vzgojili, in vendar, kar je nekaj zmožnih, gredo službovat večinoma k železnici, v tovarne, elektrarne itd., kjer so seveda tudi boljše plačani kakor pri obrtniku. Zdaj pa vprašajmo, kdo pa je usposobil te moči, ki služijo javni koristi, bodisi posamezniku ali celi državi? Te moči je izučilo le malo obrtništvu. Kaj pa daje država zdaj obrtništvu za njegov trud? — Reforme.

Zaradi tega reformirajmo se tudi mi obrtniki, in sicer z dobrohotnim nasvetom tistim strankam, ki so nas rabile za kulije. Če se pa stranke, osobito JDS, ne bi hotela zmeniti za to, kar ji je že dpvno znano od naših organizacij, potem tovariši, stopimo na plan kot samostojna obrtno-politična organizacija. Kak bo ravno uspeh, si danes še ne moremo predočiti, toda več se nas bo gotovo upoštevalo kakor dozdaj. In če bi kot politična stranka izbojevala samo obligatno zavarovanje in dosegla, da vlada za obrtništvu vsaj obrtno-nadaljevalne šole vzdržuje, kar jih zdaj ne, samo ako ti dve skromni stvari dosežemo, smatramo to za uspeh. Razume se samo po sebi, da pri tej skromni želji ali pridobitvi ne bomo ostali; mi ostane nemo nepremakljivi z vsemi 35imi točkami celjskega obrtniškega programa, katerih točk se do danes niti ena še ni upoštevala. Radi tega si bomo morali morda izbrati drugo pot, po kateri bo cilj našega programa dosežen.

Industrijsko-obrtni muzej.

V »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 279, izdanih dne 2. decembra 1920, je izšel pravilnik za novoustanovljeni industrijsko-obrtni muzej v Beogradu. Ministrstvo trgovine in industrije je že letes spomladi pripravilo načrt pravilnika in ga je razposlalo vsem trgovskim in obrtniškim zbornicam, da o načrtu podajo svoje strokovno mnenje. V kolikor smo poučeni, so vse zbornice načrt v njegovih glavnih točkah sprejele ter so le z ozirom na sedanje prehodne razmere, posebno z ozirom na prometni položaj, draginjo in stanovanjske neprilike v Beogradu, priporočale, naj bi zaenkrat bilo delo muzeja kolikor mogoče decentralizirano, namreč, naj bi se čimvečjo pažnjo obrnilo na podružnice, ki se imajo po pravilniku ustanoviti v posameznih pokrajinah.

Nova ustanova bo služila interesu industrije in oorta. Naše glasilo, ki ima nalogo, v okviru splošnih gospodarskih ciljev zastopati tudi ta stanova, smatra za potrebno, da ustroj muzeja in njegov delokrog podrobneje popiše. Naloge muzeja v najbližji bodočnosti so tako važne, da smemo pri pravilnem poslovanju in popolnem razumevanju današnjih gospodarskih razmer od strani vodstva muzeja pričakovati mnogo lepih uspehov in blagodejno povzdigo obrtne produkcije.

Industrijsko obrtni muzej je samostojna državna naprava, ki je neposredno podrejena samo ministrstvu trgovine in industrije. Izvzemši to višjo kompetenco, je muzej neodvisen in lahko občuje samostojno z vsemi oblastmi in korporacijami, ki mu morajo na njegova vprašanja dati vsa potrebna pojasnila. Muzej je razdeljen v posebne oddelke, namreč kemijsko tehnični laboratorij, strokovno knjižnico s čitalnico, oddelke za permanentne in perijodične razstave in izložbe, kot tudi prostore za strokovne tečaje mojstrov, delovodij itd. (predavalnice in delavnice). Ves ta obsežni aparat, ki ga predvideva pravilnik, je seveda treba šele ustvariti in v proračun državnih razhodkov in dohodkov za leto 1920/21 zato vstavljene zneske kar najbolj ekonomično in praktično uporabiti. To ustanovno delo bo stavilo precejšnje zahteve na vodstvo muzeja.

V pravilniku normirani delokrog industrijsko-obrtnega muzeja je zelo obsežen. Njegove glavne naloge obstoje v sledečem: Poizvedovati mora, kje so v državi surovine, potrebne za industrijsko in obrtno izdelovanje. Že v tem tiči spricho naših primitivnih razmer, posebno ker imamo v državi več pokrajin, katerih naravno bogastvo še davno ni odkrito, temveč je iskanje zemeljskih zakladov žalbog več ali manj prepuščeno podjetnosti tujcev, zelo važna naloga, ker gre za ogromne vrednosti narodnega premoženja, ki jih moramo šele odkriti. Muzej mora nadalje proučevati vse že znane domače sirovine tako glede njih kvalitete kakor tudi glede njih uporabe za industrijsko ali obrtno izdelovanje. Tudi ta znanstvena naloga je važna, ali jo bo lažje rešiti kot prvo, ker ima material že pri roki in se opira na izkušnje naših naprednejših sosedov. Muzej daje vsem interesentom potrebne nasvete in pojasnila glede ustanavljanja modernih delavnic in tvorniških podjetij, kakor tudi pojasnila o izpopolnitvi delovnih metod. Baš v današnji dobi ustanavljanja mnogobrojnih novih tvornic in osnovne posameznih malih obrtov iste ali sorodne stroke v skupne produktivne organizacije s skupnimi, s stroji opremljenimi delavnicami je nujno potrebno, da dobijo novi podjetniki, ki jim manjka prave izkušnje, točne in zanesljive informacije. Vendar je to naloga, ki jo muzej v naibljži bodočnosti pač še ne bo mogel uspešno vršiti. Muzej se ima glasom pravilnika baviti tudi s predhodnimi študijami za ustanovitev obrtno-industrijskih podjetij. Ta naloga je težavnejša kot pravkar omenjena, ker gre v tem primeru za inicijativo in ustvarjenje novih industrij in obrtov ter treba javnost šele zainteresirati za nove produkcije.

Muzej ima organizirati mojstrske tečaje v vsej državi. V ta namen bo pošiljal v razne pokrajine naše države strokovne inštruktorje, ki bodo prirejali predavanja in celotne tečaje iz posameznih strokovnih del in hišne industrije. To institucijo bodo obrtniški krogi povsod z velikim veseljem sprejeli, posebno v pokrajinah, kjer je mali obrt že na precejšnji razvojni stopinji in je treba samo še takorekoč zadnjih izobraževalnih sredstev, da se obrt dvigne na popolnoma moderno stopinjo. Muzej bo po potrebi v tehničnih vprašanjih služil ministrstvu za trgovino in industrijo kot posvetovalni organ, kjer bodo vse one informacije na razpolago, ki si jih mora ministrstvo sedaj iskati pri posameznih strokovnih korporacijah in pri institutih in učiliščih. Nadalje bo muzej prirejal stalne razstave v Beogradu, perijodične razstave pa tudi v drugih krajih, kjer naj se razstavljajo domače sirovine in izdelki, razno orodje in stroji, če mogoče

pri delu. Glede te naloge povdarjamo, da je izredno važna. Imeti moramo pred očmi, da svojo novo domovino še zelo malo poznamo. Mnogi industrijci in obrtniki naročujejo blago, ki pa rabijo za svoj obrat, v inozemstvu, ker ne vedo, da se slednje dobi tudi doma. To dnevno opažamo. Časopisna služba in strokovna literatura, ki bi obsegala vso Jugoslavijo, kot tudi živo poznanje zemlje, vse to je še tako pomanjkljivo, da bi moral vsak obrtnik in industrijalec posetiti vsako domačo razstavo, ki je pri naših sedanjih primitivnih razmerah najboljši instrument za spoznavanje domače produkcije. Opozarjamo samo na lep uspeh razstave Hrvatskega Radiše v Zagrebu.

Industrijsko-obrtni muzej ima nadalje podpirati ustanovitev produktivnih organizacij na polju obrta in industrije, česar smo se že zgoraj dotaknili; muzej predlaga ministrstvu za trgovino in industrijo posameznike in cele skupine za podporo v denarju, modernem orodju in strojih, in sicer za ustanavljanje in izpopolnjevanje posameznih obrtov, hišne industrije in industrije v občeh, kolikor to dopuščajo razpoložljiva sredstva. Končno ima muzej glasom pravilnika izdati razne periodične in stalne publikacije za pospeševanje industrije in obrta.

To je delokrog muzeja, kot ga predvideva pravilnik. Vidimo, da je v tem velikem okviru mogoče izvesti vse one naloge, ki naj jih reši industrija in obrt s pomočjo države, da doseže ono moderno stopinjo, ki jo zavzemata slednji v starih naprednih državah. Vse potrebe živega življenja, ki se dnevno lahko pojavijo v novih oblikah, se na tem programu lahko rešijo. Edino to bi pripomnili, da pravilnik premalo misli na kreditno vprašanje obrtnega in industrijskega povpeševanja, vsaj ta utis imamo. Vendar smo mnenja, da bo mogoče tudi vsa vprašanja tega značaja rešiti povoljno z ozirom na to, da pravilnik splošno predvideva materijelno podporo posameznikom in skupinam. Da je imela vlada tudi to plat vsaj v glavnem pred očmi, razvidimo že iz tega, da je v pravilniku izrečno statuirano, da so tečajni in predavanja muzeja brezplačni ter da se siromašnim udeležencem po možnosti povračajo tudi potni stroški.

Hočemo čitateljem predočiti še notranji stroj industrijsko obrtnega muzeja. Zavodu načeljuje direktor, ki ga imenuje kralj z ukazom na predlog ministra za trgovino in industrijo. Direktor sme biti samo priznan strokovnjak, tehnik ali nacionalni ekonom s fakultetno izobrazbo. Gresta mu čin in plača ministrskega načelnika. Razen direktorja posluje v muzeju potrebno število ukaznega, strokovnega in administrativnega osebja, neukaznega pomožnega in honorarnega osebja. Za pomožni organ muzeja v vseh strokovnih vprašanjih služi »posvetovalni odbor«. Toliko glede osebja.

Sedaj pa hočemo omeniti prav posebno končna določila pravilnika, ki se nam zdijo važna baš za naše slovenske razmere. Glasom člana 12 pravilnika opravljajo na podlagi generalnega načrta razen muzeja v Beogradu iste posle tudi pokrajinski muzeji, katerim pa se bo organizacija in področje pozneje predpisala. Ministrstvo za trgovino in industrijo je namreč, kot je razvidno iz vsega teksta, stalo na stališču, da treba najprej organizirati in okrepiti centralni zavod in šele sčasoma po potrebi ustanavljati pokrajinske muzeje. Priznamo, da je položaj drugi, ako ga motrimo iz Beograda ven ter vidimo razsežne pokrajine, kjer v najbližji bodočnosti še ni misliti na ustanovitev mo-

dernega industrijsko-obrtnega muzeja, kot pa je položaj, če ga presojava na primer z ljubljanskega, zagrebškega ali sarajevskega stališča. Mnenja smo, da je osrednja vlada le preveč mislila na svoje srbijansko teritorijalno območje ter je premapo upoštevala napredne razmere v zapadnih pokrajinah Jugoslavije, vsaj po besedilu pravilnika soditi. Slednji namreč — vprašanje pokrajinskih muzejev po našem mnenju pre malo obširno obravnava. Za naše slovenske razmere je namreč važno, dognati, kaj bo po pričujoči presnovi z uradom za pospeševanje obrti v Ljubljani. Delokrog gornjega urada, ki je podrejen ministrstvu trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, ter je drugače v okviru predpisanega področja in letnega proračuna samostojna naprava, je v bistvu isti kot delokrog industrijsko-obrtnega muzeja ter je treba samo še formalno stran ugotoviti ter urad za pospeševanje obrti proglasiti za pokrajinski industrijsko-obrtni muzej.

Položaj obrtnega stanu.

Volilni boj je končan, vse stranke so navidezno zadovoljne z izidom. K tem uspehom je pripomogel ravno obrtni stan, ker vse stranke so se pulile za obrtne glasove ter jim obljubljale, da le z njihovo močjo v ustavotvorni skupščini jim bode zagotovljen obstanek. Obrtni stan je radoveden, v kakšni meri in obliki se bodejo izpolnile dane obljube. Če pa hočemo v resnici kaj doseči, ne smemo čakati v nekaki brezdelni stagnaciji, ampak moramo napeti vse sile, da se nam dane obljube uresničijo in da seme rodi plodonosni sad našega političnega delovanja. »Obrtni Vestnik« ni ravno politično glasilo, ampak gospodarsko-stanovsko, zato naj mi nihče ne šteje v zlo, če sem zadel na raskavo politično steno, katera je najmanj uglašena obrtnemu stanu. Tej neuglajenosti smo mi sami krivi, ker se ne zavedamo stanovske važnosti lastnega stanu. Radi naše nedičnosti za skupni blagor obrtnega stanu se pustimo političnim strankam izrabljati, katere so bolj pametne nego mi sami, izrabljajo naše moči v dosego svojih strankarskih ciljev. Naša razdrapanost veže obrtne skupine na razne stare in nove stranke in to zakaj?

Slednji obrtnik ima zaupanje v gotovo stranko in ko vidi, da še nismo dovolj zreli za osnovanje svoje lastne stanovske stranke, mu zadostuje le prijazen pogled, sladka beseda, pa gre v nastavljeno past. Tako gre eden za drugim in tisoče glasov je razcepljenih, drugim stanovom v korist, lastnemu pa v škodo in pogubo.

Tako bi smel delati le oni stan, ki bi ne čutil nikake potrebe sam zase, pač pa bi mu bilo le na tem, da se vzdrže stare stranke na umeten način, poleg teh pa nove ustanavljajo, da se večja svetopisemski Babilon.

Že dve leti sta pretekli, odkar se širi glas po organizaciji obrtnega stanu, da se politično in gospodarsko osamosvoji, in sicer politično potom obrtnih društev, gospodarsko potom zadrušništva.

Ta glas je glas vpijočega v puščavi, nikdo ni bil, ki bi ga prav razumel ali ga pa tudi ni hotel, na ta način smo prišli iz dežja pod kap!

Ali naj gre tako tudi še nadalje? Ali nima obrtni stan toliko zagonetnih, stanovsko-gospodarskih vprašanj rešiti, katerim bi bil kos le izvežban stanovski strokovnjak, kojemu bije njegovo srce pred vsem za njegov ogroženi obrtni stan?

Preperečih vprašanj je toliko tu rešiti, da bi bilo treba sporazumnega delovanja vsega obrtnega stanu cele Jugoslavije. Če bomo čakali, da priskočijo nepoklicani na pomoč, čakali bomo zaman in tako se z največjo naglico bližamo neizogibni pogubi v morje kapitalizma.

Naša edina rešitev je, da se otresemo vsakega jerobstva na političnem, kakor na gospodarskem polju. Če hočemo, da nas bodejo druge stranke in stanovi upoštevali, je potrebno, da pokažemo resno voljo obdržati se na površju.

Tretje leto nastopamo jugoslovanskega ujedinjenja. Želimo si vsi, da bi zopet tretje leto ne bilo leto novega razočaranja! Upajmo, da bodo naši izvoljeni zastopniki nesebično delovali za celokupni blagor vsega jugoslovanskega naroda, oziraje se pri tem tudi na klice, ki bodo prihajali iz obrtniških krogov, da ne bodejo pozabili, da so jim pripomogli k zmagi obrtni glasovi in da njihovim obljubam slede dejanja!

Obrtne organizacije pa, v novem letu z vso energijo na delo v sporazumu in ljubavi za obrtni stan potom obrtnih društev in združenega poslovanja, da pridemo do zaželjenega cilja v boljše bodočnost.

Malovič M.

Armirani beton.

Najvažnejše in najboljše stavbeno sredstvo je danes armirani beton, saj ga porabljajo že skoraj povsod. Armirani beton se je jako naglo razširil. Iznášel ga je slučajno pariški vrtnar (!) Monier in je l. 1867. dobil prvi patent. Delal je tramove, strope, sode itd., napravljajl poizkuse in je svoje iznajdbe zavaroval z večjim številom patentov.

Da ima armirani beton dobre lastnosti, dokazuje najbolj njegova razširjenost in mnogostranska poraba. Armirani beton ima vse dobre lastnosti svojih glavnih sestavin železa in betona. Zgradba iz armiranega betona je neomejene trpežnosti, ne zahteva popravil in je pred ognjem varna. S starostjo take stavbe raste tudi njena trpežnost, tedaj ravno nasprotno stavbam iz drugih stavbenih sredstev.

Kakor znano, železo ni ognjevarno nego se železne konstrukcije pri požaru skrivijo, udajo in s tem mnogokrat povzročijo velikanske nesreče in škodo. To neugodno lastnost železo izgubi, če ga obdamo s tvarino, ki je ognjevarna n. pr. beton. Beton varuje železne palice pred rjo in pred ognjem. Taka zgradba prenese tudi potres in ogiblje se je tudi strela.

Delo z armiranim betonom je jako enostavno. Obod se pripravi iz 3 do 5 cm debelih desek, se pritrdijo železne palice in nabija z betonom tako, da se dobro oprime železnih palic. Zato mora biti beton bolj redki, mehki. Po treh ali štirih tednih se deske odstranijo.

Stavba iz armiranega betona izgleda veliko bolj lahka kot pa iz kamenja ali navadnega betona. Če primerjamo most n. pr. 50 m razpetosti iz armiranega betona z mostom iz kamenja, vidimo, da je lok prvega mostu na krajeh okoli 70 cm debel, na sredini pa samo do 45 cm, pri kamenitem mostu pa je lok na krajeh debel 200 cm, na sredini pa okoli 150 cm in mora biti kamen najboljše vrste. Stena kupole z 30 m premera je debela samo 4 do 6 cm. Te številke nam kažejo tudi to dobro stran armiranega betona. Vsled

te dobre lastnosti prihranimo na prostoru, gradbenem materialu, delavni sili in drugih pripomočkih; vrh tega je lastna teža take stavbe veliko manjša. Na zunaj se taka stavba ne razločuje od stavb iz drugega materiala. Če obložimo betonsko steno z debelejšo plastjo betona, moremo napraviti jako lepe imitacije kamna, razne oblike in arhitektonske okraske. V tem oziru je še krasen razvoj mogoč.

Kakor rečeno, je trpežnost take stavbe neomejena in vsled tega vzdrževalni stroški skrajno neznamni ali pa jih sploh ni. Stavbe iz drugega materiala treba vedno popravljati in na zadnje postanejo le neporabne. Če vse to vpoštevamo, moramo priznati, da je stavba iz armiranega betona najcenejša.

Ima pa tudi armirani beton svoje neprijetne lastnosti:

Take stavbe sme izvrševati le resnični strokovnjak. Izključeno je vsako varčevanje na železu ali cementu, ker bi tako varčevanje lahko bilo izvor nesrečam in žrtvam. Zato državne oblasti izdajajo natančne predpise glede takih stavb in delo navadno nadzorujejo po svojih organih.

Na tako steno ne moreš ničesar pritrditi, ker ne moreš zabiti žeblja v steno.

Slaba stran armiranega betona je tudi ta, da take stavbe ne moreš prezidati ali pa le z največjimi stroški. Tudi podiranje take stavbe iz enega ali drugega vzroka je jako težavno in drago.

Zato porabljajo armirani beton za take stavbe, ki se stavijo za nedogleden čas in je prezidavanje izključeno, n. pr. cerkve, gledališča, muzeji, skladišča, gospodarska in tovarniška poslopja itd. Smemo trditi, da bodo sčasoma porabljali za take stavbe izključno armirani beton.

Tudi pri vodnih stavbah se armirani beton uporablja z velikim uspehom. Porabljajo ga pri vodovodih, ceveh, kanalih, obrežnih utrdbah, dolinskih zaporah itd. Pri mostovnih zgradbah je ta beton popolnoma izpodrinil kamen, le pri mostovih z razpetostjo nad 100 metrov ne more izpodriniti armirani beton železa.

Delajo tudi že železniške prage iz armiranega betona, ali pri nas taki pragi še niso izpodrinili hrastovih in bukovih.

Pred nekaj meseci so spustili prvo jugoslovansko ladjo iz armiranega betona v morje. Imenuje se »Petar I.«

Moderna vojna tehnika je tudi porabljala armirani beton, ali s takimi utrdbami niso bili popolnoma zadovoljni. Topovska kroglja sicer ne predere takega zida, ali ga razdrobi in razprši, zato smatrajo opeko za bolj pripraven material.

Stavbe iz armiranega betona so tedaj cenejše od stavb iz drugega materiala. Dobrega portlandcimenta bodo naše tovarne pridelale dovolj, istotako bo železna industrija krila naše potrebe. Peska in prodca pa je v naših rekah več kot dovolj.

Zato smemo reči, da se bo vpeljal tudi pri nas armirani beton povsod, samo da bi se uredile razmere in bi postalo stavbeno delovanje živahno.

Kdor še nima „Obrtniški koledar“ za leto 1921, naj si ga takoj naroči pri upravnistvu „Obrtnega Vestnika“, Ljubljana, Dunajska c. 20. Cena koledarju 20 K.

V zaščito čevljarске obrti.

(Iz Tržiča.)

Povojne razmere nam prinašajo krizo za krizo, zlasti na gospodarskem polju. Zdaj grabijo in duše eno obrt ali industrijo, zdaj zopet drugo. V Tržiču bje tak boj z neugodnimi razmerami čevljarška obrt in sicer naravnost boj za biti ali ne biti. Okrog 300 mojstrov, ki imajo povprečno po 2 pomočnika, nima dela ali pa delajo le na kredit in zalogo brez upa, da prodajo svoje izdelke vsaj za lastno ceno. Čevljarške tovarne delajo s komaj 20% svoje delazmožnosti in morajo odpuščati delavca za delavcem, ki brez kruha čakajo boljših dni, če se jim morda preje ne zgodi kakor ribniškemu kljusetu, ki se je komaj odvadil jesti, pa je že poginil. Pravega umevanja za naše obupno stanje in odpomoči pa ni od nikoder!

Odločilni sunek je zadala čevljarški obrti naša uvozna in izvozna politika. Že več mesecev je namreč dovoljen k nam neomejen uvoz obutve iz vseh držav. Tako je sedaj preplavljen naš trg z vso mogočo robo iz Nemške Avstrije in Čehoslovaške, ki je narejena iz manj vrednega blaga ali usnjenih surogatov, a zraven pa zelo lepa za oči. Seveda vsled slabše kakovosti in vabljuje zunanjosti lahko konkurira s cenami domačega blaga. Ljudje drve za to importirano robo, ne pomislijo pa: »Čim cenejše jo kupim, jo pa tem manj časa nosim, ker je slabo blago.« Tako nosijo fakično dražjo obutev, kot pa če bi kupovali domače blago. Da bi pa tudi naša čevljarška obrt en gros izdelovala tako manj vredno blago in tako pod nižjimi cenami nudila svoje izdelke, ji je pa iz tehničnih ozirorov nemogoče.

Potem pa takozvani »luksus«-čevlji! Višji krogi, zlasti ženstvo, kar vre za tem blagom in plačujejo naravnost fantastične cene. A domača obrt od tega nima nič, ker takega luksusa-bлага sploh ne more izdelovati. Zakaj doslej je bilo prepovedano uvažati vse luksuzne predmete, ki jih rabi čevljarška obrt za take vrste izdelkov. Ne prepovedujejo pa uvažati zgotovljenih »luksus«-čevljev!

Končno seveda je tudi udarec za čevljarje prost izvoz kož in usnja. S prostim izvozom se je že zaradi neenake valute cena kožam in usnju zelo dvignila. Če pa je že usnje drago in morda celo dražje kot drugod, potem tudi čevljar ne more delati cenenih čevljev.

Ko so čevljarji klicali po zaščiti in pomoči, so so jim odgovarjali javno in zasebno; »Vsaka zaščita gre do gotove meje. To vendar ne gre, da bi tisoč in tisoč konsumentov trpelo draginjo, zato da bi moglo živeti nekaj stotin čevljarjev. Naša domača čevljarška obrt ne more kriti vseh potrebščin Jugoslavije. Zato mora biti prost uvoz čevljev. Drugače si mi sami doma delamo draginjo! Sicer pa res dobro blago drugje ni nič cenejše, slabo blago bo pa občinstvo samo odklonilo in se oprijelo domačega! Tako bo spet kmalu domača čevljarška obrt prišla na površje«.

Marsikaj je tu resničnega. Če res ne krijemo doma lastnih potrebščin za obutev, potem je krivično, prepovedati vsak uvoz, ker bi si potem fakično s pomanjkanjem čevljev sami brez potrebe delali draginjo. Toda ozir na domačo obrt pa sme vsaj toliko zahtevati, da ta uvoz ni neomejen, ampak vsaj v toliko reguliran, da ni takorekoč na en mah ubita vsa domača obrt. Najprej prepovejte ono ničvredno papir-

nato in zlimano »šundrobo«, ki ljudi samo slepi in odira. Nasprotno pa dovolite in znižajte carino za vse potrebšćine, ki jih rabi čevljarška obrt in industrija, pa se ne dobe v Jugoslaviji. Potem se naša čevljarška obrt ne bo nič bala tujega uvoza, ker z dobrim blagom bo že konkurirala. Cene pa ravno vsled uvoza tudi ne bodo rasle.

Kolikor bo pa carinarna manj kasirala vsled prepovedanega »pofla«, naj pa toliko več zahteva od takozvanih »luksus«-čevljev. Kdor se hoče bolj lesketati, naj tudi več plača. Tudi domača čevljarška obrt bo imela od tega dobiček, ker bodo ljudje bolj segali po navadnih, doma izdelanih čevljih.

Nujno je potrebno, da se tudi regulira izvoz in uvoz kož ter usnja, vsaj v toliko, da ne bo pri nas usnje dražje kot v drugih državah.

Ravno navedenim izpremembam bi morda ugovarjal finančni minister, češ, zmanjšala se bo carina. Toda kaj vam koristi velika carina, če ste pa z njo na drugi strani ubili drugo veliko davčno moč, ki bi jo reprezentirala dobro stoječa čevljarška obrt ter industrija, zraven pa ste tudi v tej panogi gospodarstva postali popolnoma odvisni od inozemstva.

Ugovarjalo bi morda tudi občinstvo, rekoč: »Spet bo večja draginja!« Kakor smo že omenili, ravno vsled dovoljenega uvoza, seveda le pristnega blaga iz inozemstva se ni bati, da bi šla cena čevljev navzgor, morda vsled pomanjkanja blaga.

Sila je velika, odpomoč nujna! Nikar ne prihajate s tolažbo: »Se bo že obrnilo, ljudje bodo sami spoznali, da je domače blago, če tudi dražje, pa vendar zato toliko boljše.« Morda pride kdaj to spoznanje, a do tedaj bo domača čevljarška obrt že davno izkravela. V Belgradu imajo za ras še vedno gluha ušesa! Vpijte z nami še drugi, ki se zavedate, da država brez lastne obrti in industrije je in ostane uboga dolžnica tujcev.

Invalidski davek.

Te dni se je objavil finančni zakon za l. 1920/21, s katerim je uveljavljen med drugim tudi invalidski davek. Donos tega davka se bo porabil izključno le za kritje popor invalidom. Plačevati so ga dolžni vsi davčni zavezanci, ki plačujejo neposredne davke na ozemlju naše kraljevine. Podstava za odmero je vsota v področju enega davčnega urada predpisanih neposrednih davkov in državnih pribitkov in to tudi od onih davkov, ki so predpisani le ideelno n. pr. od hišno-najemninskega davka hiš, ki so začasno oproščene državnega davka in se državni davek določijo le ideelno za podstavo avtonomnim dokladam.

V Sloveniji se bo odmerjal invalidski davek od sledečih neposrednih davkov z državnimi pribitki vred: zemjarine, hišnih davkov (razredarine in najmarine) občne pridobnine, posebne pridobnine, rentnine, plačarine in davščine na tanfijeme. Dohodnina z državnimi pribitki je podstava za odmero invalidskega davka le v onih primerih, v katerih niso dohodki zavezani nikakemu drugemu neposrednemu davku razven dohodnine.

Invalidski davek znaša do vsote predpisanih neposrednih davkov do 80 K 8 kron, do 200 K 24 K, do 400 K 48 K, do 800 K 96 K, do 1200 K 148 K, do 2000 K 248 K, do 3500 K 348 K, do 4000 kron 500 K, do 6000 K 756 K, do 8000 K 1040 K.

Pri višjih predpisih invalidski davek progresivno raste in se polagoma stopnjuje do 20%, odmerne podstave.

Državni in zasebni nameščenci bodo plačevali invalidski davek, kolikor pridejo v poštev njih službeni prejemki, na podlagi letnega davka od teh prejemkov (dohodnine ali plačarine, ki odpade na te), in sicer istodobno in na isti način, kakor davek od plače.

Na rentnino, pobrano potom odbitka od obresti hranilnih vlog, se bo invalidski davek računil le, če celoletne obresti dotične hranilne vloge presegajo vsoto 80 kron. O pobiranju in računanju invalidskega davka od te rentnine dobe denarni zavodi posebna navodila od davčnih oblastev.

Invalidski davek se bo mogel definitivno določiti šele po dretku davčnega leta. Da pa se ne nabere preveliki zaostanki na tem davku, so davčni zavezanci dolžni, da že pri vsakem plačilu davka tekom davčnega leta plačajo invalidski davek, ki oddade po lestvici na vsoto plačanega davka.

Na vsoto do sedaj plačanih davkov za leto 1920 je treba plačati invalidski davek po lestvici najkasneje do dne 1. decembra t. l. Po tem roku se bo izterjal prisilnim potom, in če bodo dani predpogoji, od tega dne dalje računile tudi zamudne obresti. Ako je davčni zavezanec n. pr. za leto 1920 že plačal 600 K neposrednih davkov, mora, ako se hoče ogniti navedenim posledicam, plačati do dne 1. decembra t. l, še 96 K invalidskega davka.

Razno.

Obrtniški ples v Celju. Prvikrat se je priredil slovenski obrtniški ples v Celju 1. februarja 1920, ki se je pa obnesel tako dobro, da je še danes vsem posetnikom v spominu kot najprijetnejša zabava iz lanske zimske sezone. Celjski obrtniki so si zaradi tega tudi za bodoče prisvojili 1. februar kot svoj dan in priredijo tudi to zimo na isti dan veliko predpustno zabavo v prostorih Narodnega doma. Dame in gospodje pripravljalnega odbora so že pridno na delu. Če se smemo zarašati na vesti, ki smo jih do zdaj sprejeli, bo ta prireditev spet ena najlepših in najprijetnejših. Opozorjamo na plesne vaje, ki se vršijo že nad en mesec. Kdor se želi plesa udeležiti, naj prihaja k vajam in se prijavi takoj v brivnici gospoda Ivana Kapusa.

Izdajatelj konzorcij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

ANTON TONEJC & Comp.

Glavna zaloga Rogaške kisle vode za Štajersko
in Koroško vedno vseh vrst v zalogi.
Kupuje in prodaja vse vrste deželnih pridelkov.
Maribor, Mlinska ulica št. 23. 7 5-1

Kovaški meh

dobro ohranjen, tudi za orglje, se prod. Cena
4000 K. 12, 3-1

Remžgar & Smerkol, Ljubljana
Florjanska ulica 13.

Obrtna banka v Ljubljani

Kongresni trg 4.

Telefon št. 508. - Poštno-čeka. urad SHS
št. 12.051. 13, 24-1

Izvršuje vsa v bančno stroko spadajoča opravila kar najkulantneje.
Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun s

4%

od dne vloge do dne dviga.

Važno za vsakega obrtnika!

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani priporoča obrtnikom v nakup sledeče knjige:

Obrtno pravo in delavsko zavarovanje.

Sestavil dr. Bogomil Senekovič. — Stane 10 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal Mihael Presl, profesor na drž. obrtni šoli v Ljubljani. — Stane 14 K.

Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte.

Sestavil Henrik Podkrajšek, profesor na drž. obrtni šoli v Ljubljani. — Stane 12 K.

Obrtniki, izobrazujte se!

11, 3-1

Naznanjamo p. n. občinstvu, da se je sporazumno s tvornicami železne industrije v Jugoslaviji ustanovila

Centralna nakupovalnica starega železa d. z o. z.

s sedežem v **Ljubljani**
Gospodsvetska cesta šte. 1
FRAN STUPICA.

Družba kupuje staro železo vseh
:: vrst ter plačuje najvišje cene. ::

Opozarjamo p. n. občinstvo, da od 1. novembra t. l. kupujejo tvornice staro železo samo potom naše centrale.

10 2-1

Arhitekt in stavbenik

VILJEM TREO

stavbeno podjetje.

LJUBLJANA

Gospodsvetska cesta 10.

9, 5-1

Anončni in reklamni zavod »HERMES«
Leopold Majntinger, Ljubljana-Zg. Šiška 89
želi **SREČNO IN VESELO NOVO LETO.**

Otvoritveno naznanilo.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem otvoril splošni anončni in reklamni zavod „HERMES“ ter prevzeman vsa naročila za vse tu- in inozemske časopise po jako ugodnih cenah.

Leopold Majntinger, Ljubljana-Zg. Šiška 89.

14, 1-1

Pravi firnež

v priznano najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv: suhih in oljnatih, barve za obleke, mavec (gips), mastenec (Federweiss), ameriškansko strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge v to stroko spadajoče predmete

ima še vedno v zalogi trdka:

Medic, Rakovec & Zankl

družba z o. z.

Preje **A. ZANKL sinovi,**

Ljubljana.

Ceniki se sedaj ne pošiljajo.

6, 4-1

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

pere vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

4, 5-1

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip šte. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Nujna dela se takoj izvršujejo.

M. KUŠTRIN

LJUBLJANA
DUNAJSKA C. 20. — TELF. 470.

PODR. MARIBOR
JURČIČEVA ULICA 9.

PRIPOROČA
PNEVMATIKE ZA AUTO
IN KOLESA, TER VSAKE VRSTE
GUMIJEVIH PREDMETOV, ISOLIRANE ŽICE
ZA ELEKTRIČNO NAPELJAVO IN ELEKTROTEH-
NIČNI MATERIJAL PO NAJNIŽJIH DNEVNIH CENAH!!!!

1, 19-1

5 7-1

Zavod za tehnične 2, 6-1
in elektrotehnične naprave
Vojnovič & Cie - Ljubljana
Wilsonova c. 22, se priporoča.

MATIJA PERKO
stavbeni in pohištveni mizar v Zg. Šiški
pri Ljubljani, Celovška cesta 8 5-1
porablja v svojem obratu samo najboljše blago.
Izvršitev točna. — Cene zmerne. — Za izvršena dela se jamči.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica: K 30,000.000.—. Rezerva nad K 10,000.000.—.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Trst, Zader.

Ekspozitura:
Kranj.

Brzobjavni naslov:
Jadranska.

Sprejema: vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Rentni davek plača iz svojega.

Kupuje in prodaja: menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja: čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje. 3, 6-1